

dubrovniški Hrvati nad dubrovniške Srbe. Nikola se spreobrne in opere svojo čast s smrtjo v Karpatih, Mesarić je izginil bogvekam, Miria ki je že prej bolehala na sušici, izdihne ob napadu sovražnih letal, Langer pa se je že spomladi 1915 toliko opomogel, da je lahko napisal ta roman.

Vsa ta povest je prepletena s principijalnimi trditvami in opazkami, ki dovolj ilustrirajo pisateljevo poznavanje južnoslovanskega sveta in njegovo stališče do slovanstva. Samo par za poskus: „War Lauric ein verbissener Slawe, mit dem sich nicht gut über Österreich reden liess, so hing er mit der nämlichen Leidenschaft an seiner Heimat“ . . . (str. 9). „Im Hause Milic herrschten Ordnung und jener eigentümliche slawische Geschmack, der am deutlichsten dafür spricht, dass diese Nation in manchem noch um hundert Jahre hinter der germanischen Kultur zurücksteht“ (54). „Und gelingt es dem Slawen, was nur zu häufig geschieht, eine höhere Stellung zu bekleiden, so verrät doch jede Bewegung, wie er sich verbeugt, wie er den Stuhl rückt und sich der Gabel und des Messers bedient, den Slawen (57)“. „Frau Milic stand ihrem jungen Sohne Antwort und Rede, slawische Frauen sind einmal so; auch in den Söhnen erblicken sie ihren Gebieter. Nie würde eine deutsche Mutter so sich vor ihrem Sohne beugen (73)“. „Da hörte ich ganz die Slawin sprechen, die sich vor dem Manne beugt, dessen Magd sie ist (113)“. Itd. itd. itd.

Skratka: Maderno že ve, kako je treba pisati za njegove ljudi. Nekoliko sentimentalnosti (ta je potrebna za razne literarne tete, ki n. pr. za dnevnik sprejemajo in recenzirajo podlistkove romane), k temu še nekaj aktualnih fraz, vse skupaj prepojeno z gosposko vzvišenostjo modernih Helenov nad raznimi drugimi narodi, pa je roman napisan. Maderno je samo eden onih spretnih literarnih industrijalcev, ki ob sedanjem svetovnem požaru kuhajo svojo prazno juho. Ob takem delu seveda ni mogoče, da bi dobili kaj umetniškega, ali vsaj stilistično enotnega. Ves roman je samo političen uvodnik zakotnega lističa, ki si je izposodil literarne cunje, ker bi ga bilo sicer njegove nagote vendarle sram. In še s temi cunjami se ne zna dobro drapirati: sredi zdihov oddaljenega zaljubljenca te napade par strani dolga proza najbanalnjšega reporterstva (str. 169—175)!

Ampak: če je stvar tako brez vse vrednosti, čemu toliko besed o njej? — Ker je Maderno temu Langerjevemu romanu napisal dve strani uvoda, s katerim je svojemu zmašilu skusil dati nekak resnejši relief. V njem je napisal: „Deutsche und Slawen unter Habsburgs Banner werden sich fortan nicht mehr hassen und verfolgen dürfen, sondern einander zu verstehen trachten“. Prav in lepo, gospod Langer-Schmidt, ampak to se ne doseže s spisi, kakor je ta roman. Efekt je v tem slučaju samo ta, da so se fraze, ki jih je zavrgla politika, zatekle v literaturo. S tem pa ni pomagano niti politiki, niti literaturi, niti Nemcem, niti nam. Ali samo uvod in za njim resno delo, ali pa samo roman — ki Vam gre očividno najbolj od srca; oboje skupaj je samo naivnost ali hinavščina, slabo prikrita z literarnimi ambicijami in založniško špekulacijo.

Dr. Jož. A. Glonar.

„Regiment po cesti gre . . .“ — med Nemci. L. 1910 je prinesel „Kunstwart“ melodijo in prevod prve kitice te naše narodne pesmi (gl. Lj. Zvon, 1910, str. 254). Med vojsko je E. Diederichs v Jeni izdal v zbirki „Kriegslieder fürs deutsche Volk mit Noten“ droben zvežčič s sliko sv. Jurija in nekoliko kurioznim naslovom: „Musketier seins lustige Brüder. Alte liebe Soldatenlieder. Hg. v. Fritz Jöde“. V tej knjižici najdemo pod številko 8. melodijo našega „Regimenta“ s sledečim tekstom:

„Regiment sein Straße zieht,
auch mein Bursch in Reih und Glied, juch-hei
meinen Burschen, ja, den kennt man gut,
trägt ein grünen, grünen Strauß am Hut, juch-hei.

Und ich reib die Äuglein wach,
und ich seh ihm freudig nach,
und ich seh sie ziehen zum Tor hinaus,
und ich bleib allein zu Haus.

Und die Trommel und das Horn
und der Tambour schreiten vorn.
Meinen Burschen, ja, den kenn ich heraus,
trägt am Hute einen Strauß.

Regiment nach Hause zieht,
auch mein Bursch in Reih und Glied,
meinen Burschen, ja, den kennt man gut,
trägt ein grünen, grünen Strauß am Hut.“

Melodija in prevod prve strofe, sta — z nebistvenimi spremembami — posneta iz „Kunstwart“, toda odkod so ostale tri strofe? Na moje prašanje pri založniku sem dobil sledeči odgovor: „Volkendorf, bei Hamburg, 28. 3. 1917. — Sehr geehrter Herr! Herr Diederichs, mein Verleger, sandte mir Ihren Brief wegen des Liedes „Regiment sein Straße zieht“ zur Beantwortung. Das Lied in der von mir gebrachten Fassung rührt aus dem „Wandervogel“ her und wurde so, wenn ich nicht irre, 1912 (es kann auch 1911 gewesen sein!) von Wandervögeln mit zum Bundestag gebracht, fand da riesigen Anklang, ging in das Wandervogeltagebuch von 1913 über und ist seitdem ein sehr beliebtes Lied geworden. Die Quelle ist jedenfalls auch Batkas Notierung im „Kunstwart“ gewesen. Die neuen Strophen rühren aber von deutschen Wandervögeln her . . . Fritz Jöde“. Odkod je Batka dobil melodijo in prevod, ki ga je priobčil v „Kunstwart“, žalibog nisem mogel izvedeti. Danes je naš „Regiment“ že — nemška narodna pesem. To nam dokazuje „Wandervogel“, ki je razširjen po vsej Nemčiji; še bolj jasen dokaz pa imamo v naši neposredni bližini. Graški „Heimatgrüsse, Kriegsflugblätter des Vereines für Heimatschutz in Steiermark“, ki jih urejuje znani graški folklorist V. v. G e r a m b, so v svoji 7. št., maja 1915. prinesli pod naslovom „Allerhand Unterhaltliches aus der Heimat“ melodijo in tekst našega „Regimenta“ iz Diederichsove zbirke. Tudi na večerih, ki jih prireja graški „Heimatschutz“, da bi ž njimi dvignil zanimanje za nemško narodno pesem, se je naš „Regiment“ že pel (n. pr. 18. aprila 1917).

Za znanost, ki se peča s proučevanjem narodne poezije, je ta slučaj nad vse zanimiv, ker kaže v podrobnem vse faze, kako prehaja narodna pesem od naroda do naroda. Dobrodošel in poraben pa je tem bolj, ker se dado vse te faze takorekoč z akti in dokumenti dokazati. V času, ko se nemška mladina ogreva ob ritmu in melodiji naše narodne pesmi, je naša naloga, da zberemo vsaj vsa zgodovinska dokazila za postanek te nemške narodne pesmi. —

Naše vojno ministrstvo je postalo tudi pozorno na razne narodne pesmi med našim vojaštvom. Na njegovo inicijativo je zbiral Leo Hajek med vojaštvom pesmi za arhiv fonogramov pri dunajski akademiji. O slovenskih vojaških piše:

„Gab es bei Tschechen und Slowaken eine reiche Auswahl von Marschliedern, so fehlen diese bei Slowenen fast ganz. Sie singen lieber, wenn vorübergehende Rast oder das Ende des Tagwerkes ein Niedersetzen oder bequemes Lagern gestatten. Ihre Lieder (No. 2538—45, 2581, 2582) sind durchwegs sehr schön und ich konnte ausser den aufgenommenen noch Text und Melodie von einigen weiteren mitbringen, von denen ebenfalls Aufnahmen zu machen, die gebotene Sparsamkeit mit dem Plattenmaterial nicht zuliess“. (Anzeiger der Ak. d. Wiss. phil. hist. Cl. 53. Jg. 1916. Str. 87). Najlepše na ta način nabrane pesmi hoče izdati vojno ministrstvo; izdajo pripravlja profesor Hans Wagner.

Dr. Jož. A. Glonar.

Dva prevoda. Čas XI, p. 226 nsl. Na mikroskopičnem vojaškem dopustu sem naletel na obsodbo Verhaernovih „Gorečih kop“, Lj. Zv. 1917, št. 5. Na kraju pameti mi ni, zagovarjati svoj prevod, ker se zbog urednikovega naganjanja in obilice lastnih poslov nisem utegnil poglobiti. Kogar veseli, bi lahko primerjal Kopitarjevo prepesnitev in bi opazil, da se mnogi stih ne strinja v številu zlogov z izvirnikom n. pr. 2, 3, 4 itd. „Prijeti se“ je od istega korena ko „vneti se“ in v mojem narečju sta to soznačnici. „Bonds de sons — horizon“ imam izražen z donečim glasom *o*, poboljševalec pa *i*, pri čemur je ostal bonds brez glasovnega korelativa. Refren „kopa gori“ vsebuje krepko rimo, izvirnik ima žensko, ki lepše slika dolgotrajno gorenje. Enako še dokaj drugih primerov. „Sillage“ izhaja iz brodarstva, g. Kopitar tega izraza ni poslovenil. Pes za „chien de garde“ ni točno, še dosti slabše pa „déployer“ — „drviti“, ker pomeni „razvijati“, ali „se détacher“ — stresati se! Sêlo ima res odprti *e* kakor pèta, toda za predlogi se često glas predrugači: na pète, nebo z néba, lahko torej: iz sêla. Od kedaj se pravi „ruser“ — lizati se? Caillot od lat. coagulare mi je znano, le da nudi moje besedilo caillou; prvotnega tiska žal nimam pri roki. Rezgétajo mi je tuje, poznam rezgécéjo ali rezgetájo. V šesti kitici so moji verzi baje izgubili rime, v resnici sta dve več nego pri mojem sodniku (izpuljene — izbuljene), ki značilnega epiteta déracinés ni prevedel. Ravnotam stoji ednina za des fous, kar precej oslabi smisel. Les yeux clos — zaprta veka — dajejo povod za učenici sic!; Pleteršnik pa istoveti veko (n) in veka (f). La mort passagère: prehodna smrt je ravno tak rebus ko prehodni dež . . . Torej niti drugi prevod, ki naj bi bil vzor, ni natančen in dovršen, dasi se prozorno čuti namen, osvetliti se Debeljaku radi nekkih vrstic. Vendar ne bom citiral Prešerna ob Kopitarjevem imenu, rajše mislim na Levstikove besede: Bog živi kritiko!

lite je prevod Andreja Kopitar -
se je bpa Kopitar - ne da bi bil stopil
nosno gemljo - kot ellski kapelan v ney
francošine naučil

A. Debelja
zagovarja
Kopitarja
"Baba"

